

ע"פ 1826/14 - רווית דוד נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 1826/14

לפני: כבוד השופט י' דנציגר

המבקשת: רווית דוד

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה לעיכוב ביצוע פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בנצרת מיום 6.2.2014 בת"פ 27436-02-11 שניתן על
ידי כבוד השופט ש' אטרש

מועד הישיבה: י"ד באדר ב' התשע"ד (16.3.2014)

בשם המבקשת: עו"ד רונן (אביב) רבי; עו"ד הלאלי אבישג

בשם המשיבה: עו"ד קרן רוט

החלטה

לפנינו בקשה לעיכוב ביצוע גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת בת"פ 27436-02-11 (השופט ש' אטרש) מיום 6.2.2014, זאת עד להכרעה בערעור מטעם המבקשת התלוי ועומד לפני בית משפט זה.

רקע

1. ביום 31.10.2013 הורשעה המבקשת בהריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק);

עמוד 1

מעשה פזיזות תוך נהיגת רכב לפי סעיף 338(1) לחוק; גרימת חבלה לאדם ולרכוש ברשלנות לפי סעיפים 62(2) ו-38(2)(3) לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: פקודת התעבורה); וכן עקיפה כאשר שדה הראייה מוגבל לפי תקנה 47(ה)(1) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 וסעיף 68 לפקודת התעבורה. ביום 6.2.2014 גזר בית המשפט על המבקשת 20 חודשי מאסר לריצוי בפועל, החל מיום 20.3.2014; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים מיום השחרור, והתנאי הוא שלא תעבור עבירה של הריגה או של גרימת מוות ברשלנות; פסילת רישיון נהיגה למשך 15 שנים החל ממועד השחרור בניכוי תקופת הפסילה המנהלית ותקופת הפסילה למן הגשת כתב האישום; וכן פיצוי למשפחת המנוח בסך 50,000 ש"ח. המבקשת עותרת לעכב ביצוע עונשים אלה.

תמצית הכרעת הדין

2. ביום 27.10.2010 בסמוך לשעה 18:50 נהגה המבקשת ברכב פרטי מסוג פורד בכביש מס' 90 מדרום לצפון. המבקשת יצאה לעקיפה של שלושה רכבים בו-זמנית: רכב פרטי מסוג מאזדה, משאית אליה רתומה עגלה (להלן: המשאית הראשונה) ומשאית נוספת אליה רתומה עגלה (להלן: המשאית השנייה). המבקשת החלה לחזור מן העקיפה, אך לא שמה ליבה לכך שהיא עקפה רק את העגלה הנגררת אחר המשאית השנייה, ולא את המשאית כולה. במהלך חזרתה לנתיב נפגע רכבה של המבקשת מהפינה השמאלית-הקדמית של העגלה. בעקבות המגע נדחף הרכב לנתיב הנגדי והחל להסתחרר. אוטובוס שהגיע ממול ניסה לבלום ולחמוק מן הרכב, אך ללא הוואיל. כתוצאה מפגיעת האוטובוס הסתחרר רכבה של המבקשת בשנית והתנגש ברכב מסוג סיטרוואן. כתוצאה מן התאונה נהרג נהג הסיטרוואן והמבקשת נפצעה באורך קל-בינוני.

3. בית המשפט המחוזי קבע כי המבקשת נהגה בקלות דעת ובפזיזות, ולא התייחסה למצב הכביש, לתנועה ולמכלול הנסיבות שבדרך. המבקשת יצאה לביצוע העקיפות למרות ששדה ראייתה היה מוגבל וחרף העובדה שהדרך לא הייתה פנויה באופן מספק כדי לבצע את העקיפה בבטחה. בית המשפט דחה את טענתה העיקרית של המבקשת, ולפיה אין להוציא מכלל אפשרות כי המשאית השנייה והעגלה הרתומה אליה הן שסטו לכיוון הנתיב בו נסעה, והן שגרמו לתאונה. בית המשפט אימץ את עדות נהג האוטובוס אשר הבחין במבקשת פוגעת בעגלה; עדות נהג המאזדה ואשתו אשר הבחינו במבקשת עוקפת רכב ומשאית ומנסה לעקוף משאית נוספת מבלי לשוב לנתיבה, עד להתנגשות באוטובוס; עדות נהג המשאית השנייה אשר שמע את רעש ההתנגשות, הביט במראה וראה את רכב המבקשת "פונה" לכיוון העגלה, וכן חוות דעת ועדות בוחן תנועה אשר מסקנותיו עולות בקנה אחד עם עובדות כתב האישום. בית המשפט מצא את עדות בוחן התנועה אמינה ומהימנה. הוא דחה את טענת המבקשת לפיה בניסוי שערך הבוחן נפל פגם המצדיק את פסילת מסקנותיו, משום שלא השתתפו בו עדי הראיה לתאונה. אולם, בית המשפט קיבל את טענת המבקשת לפיה היה על בוחן התנועה לתפוס את צמיג העגלה ולבצע בו בדיקות. יחד עם זאת, בית המשפט קבע כי אין במחדל זה כדי להואיל למבקשת, זאת משום שאף בהתעלם מן המחדל קיימת תשתית ראייתית מספקת להוכחת אשמתה. בית המשפט קבע כי מעשי המבקשת מהווים "התרשלות רבתי" המקימה חזקה עובדתית לפיה מתקיים במבקשת היסוד הנפשי של מחשבה פלילית, עם יחס חפצי של קלות דעת. נוכח האמור לעיל הרשיע בית המשפט המחוזי את המבקשת בעבירות שברישא.

תמצית גזר הדין

4. בית המשפט המחוזי קבע כי הערך החברתי אשר נפגע כתוצאה מביצוע העבירה הוא ערך קדושת החיים. בית

המשפט עמד על כך כי מדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים מחייבת השתת עונש משמעותי, אשר ייתן ביטוי לחשיבות הערך החברתי, ואשר יהיה בו משום "...חינוך לנהיגה נכונה" ול"כיבוד נוסעים אחרים ומשתמשים אחרים בכביש". בית המשפט סקר את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. הוא עמד על כך שהמבקשת, בנהיגתה קלת הדעת, היא הגורם העיקרי לקרות התאונה, אך קבע כי נסיבות ביצוע העבירה אינן מצויות ברף החומרה העליון של עבירות מסוג זה. כן נקבע כי הנזק אשר היה צפוי להיגרם כתוצאה מן העבירה הוא רב לאין ערוך מן הנזק שנגרם בפועל, שכן התאונה עלולה הייתה לגרום לקיפוחם של חיים נוספים. על סמך שיקולים אלה קבע בית המשפט את מתחם הענישה ההולם כנע בין שנה וחצי לארבע שנות מאסר לריצוי בפועל.

5. בית המשפט המחוזי סקר את נסיבות חייה האישיות של המבקשת, ובעיקר עמד על היותה אישה נורמטיבית, המצויה בחודשי הריון ראשונים. כן ציין בית המשפט כי טרם הריונה עברה המבקשת טיפולי פוריות, הרתה ועברה הפלה. עברה התעבורתי של המבקשת אינו רב. באמתחתה חמש הרשעות, בעבירות של נהיגה במהירות מופרזת, סטייה מנתיב נסיעה והפרת הוראות תמרורים. המבקשת הביעה צער וחרטה על מעשיה, ואף שלחה מכתבים לבני משפחת המנוח. בשל התאונה סובלת המבקשת מתסמינים פוסט טראומטיים וממחשבות טורדניות בנושא מוות. שירות המבחן המליץ שלא למצות את הדין עם המבקשת ולהסתפק בענישה אשר ניתן לבחון את המרתה בעבודות שירות. כן המליץ שירות המבחן להעמיד את המבקשת בצו מבחן למשך שנתיים. בית המשפט דחה את המלצת שירות המבחן, וקבע כי נסיבותיה האישיות של המבקשת אינן מצדיקות חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנהוגה. בית המשפט קבע כי נסיבותיה האישיות וסיכויי שיקומה של המבקשת נדחים מפני האינטרס הציבורי. נוכח האמור לעיל גזר בית המשפט המחוזי על המבקשת את העונשים שברישא.

תמצית נימוקי הערעור

6. המבקשת - באמצעות באי כוחה, עוה"ד רונן (אביב) רבי והלאלי אבישג - חזרה על הגרסה המרכזית שאותה העלתה לפני בית המשפט המחוזי, ולפיה בעת האירוע היא נהגה בהתאם לתנאי הדרך ויצאה לעקיפה כששדה הראיה פנוי. היא עקפה את הרכב הראשון, והמשיכה לעקיפת המשאית הראשונה לאחר שראתה כי שדה הראיה פנוי. היא לא המשיכה לעקיפת המשאית השנייה כפי שקבע בית המשפט המחוזי, אלא אותה ימינה על מנת לחזור לנתיב, ואז הרגישה במכה. לטענתה, המכה לא נגרמה עקב חוסר תשומת ליבה, אלא, ככל הנראה, כתוצאה מכך שהמשאית השנייה אשר נסעה במהירות מופרזת חוותה כשל בצמיג, סתה לכיוונה ופגעה בה. על כן, לטענת המבקשת, היא פעלה באופן אחראי, ולא הייתה זאת היא אשר גרמה במעשיה לתאונה.

7. המבקשת טענה כי בחוות דעת בוחן התנועה נפלו ליקויים הגורעים ממשקלה. במיוחד ציינה המבקשת כי הבוחן לא נעזר בעדים כדי לקבוע מהו המקום בו היא התחילה את העקיפה, וטענה כי מחדל זה מנע מן הבוחן לקבוע ממצאים באשר לשדה הראיה שלה בעת שיצאה לעקיפה. כן טענה המבקשת כי הבוחן שגה כאשר נמנע מלשלוח את צמיג עגלת המשאית לבדיקה. המבקשת הוסיפה כי ממצאי דיסקאות הטכנו-גראף שנמצאו במשאית השנייה מגלים כי עובר לתאונה הייתה המשאית בתנועה רציפה פרק זמן ממושך, וכי מעט לפני התאונה נסעה המשאית במהירות מופרזת. המבקשת המשיכה וטענה כי שגה בית המשפט כאשר ייחס משקל כלשהו לדיווח השוטר אשר תשאל אותה סמוך לאחר התאונה. היא הסבירה כי התשאול נערך בעת שהיא סבלה מפגיעת ראש, והוסיפה כי השוטר לא ערך תרשומת של הדברים ששמע אלא שמר אותם בזיכרונו והעלה אותם על הכתב כאשר חזר למשרדו. כן טענה המבקשת

כי שגה בית המשפט כאשר לא ייחס משקל לעדות נהג אחת המכוניות המעורבות אשר סיפר כי לא ראה את רכב המבקשת סוטה לימין וכן לעדות נהג האוטובוס ממנה עולה כי המבקשת יצאה לעקיפה כשהכביש היה פנוי.

8. המבקשת טענה כי היא נעדרת מחשבה פלילית ביחס לעבירת ההריגה. היא יצאה לעקיפה אל מול דרך פנויה, ולא נשללה האפשרות כי התאונה נגרמה באשמת המשאית, כך שהיא לא הייתה מודעת לנסיבות אשר הובילו לתוצאה הקטלנית. המבקשת טענה כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר קבע כי היא התרשלה התרשלות רבת, והוסיפה כי שגה בית המשפט כאשר קבע כי מסקנתו זו מקימה חזקה לפיה היא עברה את העבירה במחשבה פלילית. המבקשת הפנתה בעניין זה לע"פ 3158/00 מגדיש נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 80 (2000) בו נקבע כי אין להכיר בחזקה משפטית המאפשרת להסיק מן היסוד העובדתי את היסוד הנפשי של העושה. לטענת המבקשת, חומר הראיות אינו מבסס גם קיומה של עבירת גרימת מוות ברשלנות.

9. המבקשת טענה כי אף אם לא יתקבלו טענותיה לעניין ההרשעה, עדיין יש מקום להקל בעונשה. המבקשת טענה כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר לא נתן משקל של ממש לנסיבות חייה האישיות ובעיקר למצבה הנפשי לאחר התאונה. המבקשת הזכירה את ההמלצה החיובית של שירות המבחן בעניינה, וציינה כי היא נעדרת עבר פלילי או תעבורתי משמעותי. המבקשת טענה כי התאונה מושא הערעור "יכולה הייתה לקרות לכל אחד". המבקשת הזכירה כי היא לקחה אחריות על מעשיה והביעה חרטה, וטענה כי עקב קשייה בעקבות התאונה, ובמיוחד עקב ההפלה שחוותה, היא "כבר נענשה עונש כפול ומכופל". המבקשת טענה כי שגה בית המשפט כאשר לא התייחס בגזר דינו לשיקולי שיקום. היא הוסיפה כי ריצוי עונש מאסר מקים "חשש אמיתי לחייה" נוכח המחשבות האבדניות המלוות אותה. המבקשת עדכנה כי כעת היא בחודש החמישי להריונה, עם תאומים, ולטענתה במצב דברים זה מאסרה עלול לגרום לנזק בלתי הפיך, זאת, בין היתר, משום שמדובר בהריון בסיכון גבוה, בשים לב להיסטוריה הרפואית שלה בהקשר זה וכי שירות בתי הסוהר אינו ערוך מבחינה רפואית לטפל בהריונה. המבקשת טוענת כי מצבה הכלכלי אינו מאפשר לה לשלם את הפיצוי אשר הושת עליה. היא טוענת כי בית המשפט שגה כאשר הטיל עליה עונש זה, בין היתר, נוכח האפשרות שמשפחת המנוח תגיש כנגדה תביעה נזיקית. המבקשת מוסיפה כי לא היה מקום להטיל עליה עונש פסילה כה משמעותי, זאת מאחר שהיא זקוקה לרישיון הנהיגה לצורך עבודתה וכן לצורך הטיפול בילדיה, לכשייוולדו.

10. המשיבה - באמצעות באת כוחה עו"ד קרן רוט - טענה בדיון שהתקיים לפני כי סיכויי ערעור המבקשת אינם גבוהים, זאת משום שעיקר טענות הערעור הן טענות שבעובדה. כן הזכירה המשיבה כי העונש אשר נגזר על המבקשת מצוי ברף התחתון של מתחם הענישה שקבע בית המשפט המחוזי, וטענה כי ענישה זו מביאה בחשבון את נסיבותיה האישיות של המבקשת. המשיבה הוסיפה וטענה כי שירות בתי הסוהר ערוך, מבחינה רפואית, לטפל בהריון, ואף בהריון הכרוך בסיכון.

דיון והכרעה

11. אמות המידה לבחינת בקשה לעיכוב ביצוע עונש מאסר התוו בע"פ 111/99 שוורץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 241 (2000) (להלן: עניין שוורץ). בעניין שוורץ הובהר כי נקודת המוצא היא שעונש מאסר יש להתחיל לרצות באופן מידי, בסמוך לאחר מתן גזר הדין. עיכוב ביצוע ריצוי עונש המאסר הוא החריג לכלל. [ראו: יעקב קדמי סדר הדין בפלילים - חלק שני, הליכים שלאחר כתב אישום ב', עמ' 1722 (מהדורה מעודכנת, 2009)]. הוא יינתן רק כאשר נסיבותיו הקונקרטיים של המקרה מגלות כי באיזון שבין האינטרס הציבורי שבאכיפה מיידית של ריצוי עונש מאסר לבין

שמירה על זכויותיו של המבקש, ידו של השיקול האחרון היא על העליונה. בעניין שורץ התווה בית משפט זה את השיקולים העיקריים אותם ראוי לשקול בעת עריכת האיזון, והם: חומרת העבירה ונסיבות ביצועה; משך תקופת המאסר שהושתה על המבקש; טיב הערעור וסיכויי הצלחתו; עברו הפלילי של המבקש והתנהגותו במהלך המשפט; השאלה האם הערעור מופנה כלפי ההרשעה עצמה או רק כלפי חומרת העונש וכן נסיבותיו האישיות של המבקש [ראו: עניין שורץ, בפסקה 18 להחלטתה של השופטת (כתוארה אז) ד' ביניש; כן ראו: ע"פ 3372/11 קצב נ' מדינת ישראל, פסקה 36 להחלטתו (18.5.2011)].

12. בחינת עניינה של המבקשת לאור השיקולים שהותוו בעניין שורץ מעלה כי דין בקשתה להתקבל, וזאת בנסיבותיו המיוחדות והקונקרטיות של המקרה דנן. בקשת המבקשת ונסיבות המקרה מעוררים שיקולים נוגדים.

13. כנגד קבלת הבקשה עומדים, בראש ובראשונה, חומרת העבירה בה הורשעה המבקשת ותוצאתה הקטלנית. לציבור - כמו גם למשפחת המנוח - ציפייה מוצדקת שלא לעכב תחילת ריצויו של עונש המאסר אשר הושת בגין ביצוע עבירות שגרמו לאבדן חיים. יתרה מכך, ערעור המבקשת על הכרעת הדין מופנה, בעיקרו, כנגד קביעות עובדתיות. ככלל, ומבלי לטעת מסמרות בעניין, סיכויי של ערעור מסוג זה אינם גבוהים. "הלכה ידועה היא כי ערכאת ערעור לא תיטה להתערב בממצאים עובדתיים שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית, אלא אם נפלה בהכרעת הערכאה הדיונית טעות מהותית היורדת לשורש העניין או כאשר המסכת העובדתית אשר נקבעה על ידה אינה מתקבלת על הדעת" [ע"פ 6809/09 מלינובסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 28 לפסק דיני (31.3.2011)]. הוא הדין גם בטענות המבקשת לעניין מחדלים שהתגלו, לטענתה, בעבודת בוחן התנועה [השוו: ע"פ 8279/11 מור נ' מדינת ישראל, פסקה 94 (1.7.2013)]. שיקול זה מטה את הכף לכיוון דחיית הבקשה. באשר לערעורה של המבקשת על גזר הדין, העונש אשר הושת על המבקשת אינו חורג לחומרה ממדיניות הענישה הנהוגה, וניתן אף לסבור כי הוא נוטה לקולא ביחס לענישה הנהוגה במקרים דומים [ראו למשל: ע"פ 3056/10 עבדאללה נ' מדינת ישראל (5.9.2011) במסגרתו נדחה ערעור המערער על עונש מאסר בפועל בן 48 חודשים אשר נגזר עליו, וכן ע"פ 570/07 בן הרוש נ' מדינת ישראל (7.5.2007) במסגרתו קיבל בית משפט זה את ערעור המערער והפחית את עונשו ל-45 חודשי מאסר בפועל].

14. לצד האמור, קיימים שיקולים התומכים בקבלת הבקשה. המסוכנות הנשקפת מן המבקשת היא מזערית, בכפוף לשלילת רישונה. התנהגותה במהלך המשפט אינה מקימה חשש מפני הימלטות מן הדין. המבקשת לא נעצרה, והתייצבה כראוי לדיונים בעניינה. כמו כן, תקופת המאסר אשר הושתה על המבקשת אמנם אינה קצרה, אך היא גם אינה ארוכה במידה ניכרת מן העונשים אשר את ריצוים ייטה בית משפט זה לעכב [ע"פ 4409/09 פלונית נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (28.5.2009) (להלן: עניין פלונית)]. והחשוב ביותר: נסיבות חייה האישיות של המבקשת מעלות אינטרס של ממש בעיכוב הביצוע. כאמור, המבקשת מצויה בהריון שעל פניו מסווג כהריון בסיכון גבוה. המבקשת נמצאת בחודש החמישי להריונה. היא נושאת ברחמה תאומים. עברה הרפואי מהווה אינדיקציה לכך שקיים צורך בליווי רפואי הדוק של ההריון. בכל אלה יש כדי להגביר את הפגיעה במבקשת אם תדחה בקשתה. שיקול אחרון זה מכריע את הכף לטובת קבלת הבקשה בנסיבותיו הייחודיות של המקרה דנן.

15. בית משפט זה כבר קבע כי נסיבות אישיות מיוחדות עשויות להוות שיקול מכריע בעיכוב ביצוע עונש מאסר, הגם שבמסורה ובהתחשב בכך שמדובר בחריג מצומצם לכלל [ראו למשל: בש"פ 4092/94 טויטו נ' מדינת ישראל (24.7.1994)]. כן נקבע כי הריון עשוי להוות נסיבה אישית מיוחדת המצדיקה קבלת בקשת העיכוב [עניין פלונית, פסקאות 14 - 15].

16. הנה כי כן, היות המבקשת בהריון ואופי ההריון מהווים נסיבה אישית מיוחדת המצדיקה הוראה על עיכוב ביצוע עונש המאסר אשר הושת עליה. בנסיבות המקרה, שוכנעתי כי אף אם שירות בתי הסוהר ערוך לטפל במבקשת, מוטב כי הלידה תתבצע מחוץ לכתלי בית הסוהר.

17. יחד עם זאת, לא מצאתי כי יש מקום להיעתר לבקשת המבקשת לעכב את פסילת רשיון נהיגתה ואת הפיצוי שהושת עליה.

18. סוף דבר, הבקשה מתקבלת בחלקה. עונש המאסר אשר הוטל על המבקשת יעוכב עד להכרעה בערעור שהגישה לבית משפט זה.

19. התנאים המגבילים שנקבעו על ידי בית המשפט קמא, בהחלטתו מיום 31.10.2013, יעמדו בעינם עד להכרעת בית משפט זה בערעור.

ניתנה היום, ט"ו אדר ב' התשע"ד (17.3.2014).

שׁוֹפֵט